

ЮБИЛЕЙНИ ПОЗДРАВЛЕНИЯ И ОБРЪЩЕНИЯ КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

*Към 25-годишния юбилей на Отделението по религиознание на
Института по философия на Националната академия на науките
на Украйна.*

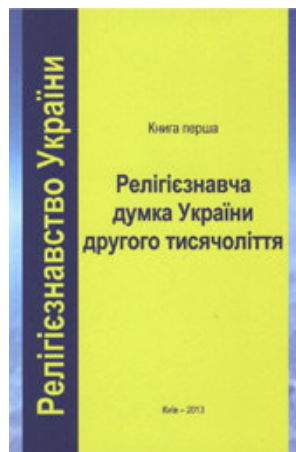
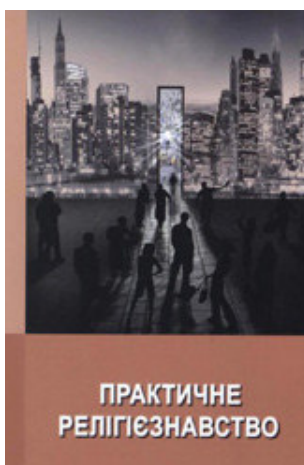
Професор Анатолий Колодний

Днес ние запознаваме българския читател и философската общност на България с един от най-известните научни центрове на Украйна – Отделението по религиознание на Института по философия „Г.С.Сковорода” на Националната академия на науките на Украйна и с неговия несменяем ръководител доктор на философските науки, професора, Заслужения деец на науката и техниката на Украйна Анатолий Николаевич Колодний.

Създадено в структурата на Института по философия с Постановление на Президиума на Академията на науките в 1991 г. това научно подразделение до този момент се явява водещо научно учреждение в страната в разработката на теоретическите и методологическите проблеми на религиознанието, на изследването на историята на Църквите и различните конфесии в Украйна, в изучаването на религиозния живот в страната и в научното обосноваване на държавната политика в сферата на църковно-религиозните отношения.

В продължение на 25 години от Отделението са изпълнени повече от 20 планови научно-изследователски теми, сред които може да се открият „Дисциплинарната структура на религиознанието: съдържателното изменение и тенденциите на изменението” (2006-2008), „Религиозният фактор в контекста на духовното развитие на обществото” (2009-2011), „Религията в структурата на общественото съзнание”, които бяха завършени с издаването на монографиите „Дисциплинарно религиознание” (2009), „Религията в контекста на духовния живот” (2012), „Религията в контекста на общественото съзнание” (2015). Отделът по история на религията и практическото религиознание изследва научните аспекти на „Процеса на конфесионализацията на религията: закономерности и прогнози” (2006-2008), „Практическото религиознание: предметното поле и функционалната природа” (2009-2011), „Институционационните процеси в съвременните религии: общи закономерности и особеностите на украинския контекст”, по които публикува колективните монографии „Конфесиология на религията” (2009) и „Практическо религиознание” (2012). Научната група по ислямознание изследва плановата тема „Природата на мюсюлманския максимализъм и неговото проявление в украинските реалии” (2007-2010), публикува и книгите „Ислямът в неговите проблеми и трансформации” (2010), „Ислямските процеси в света и в Украйна: реалии и прогнози” (2011). В 2009-2013 г. от сътрудниците на Отделението беше изследвана и темата „Поликонфесионалността на Украйна като отражение на нейното навлизане в културно-цивилизационния диалог на XXI столетие”.

По темата от цикъла „Религията-Светът-Украйна” бяха издадени също така няколко твърде известни научни търсения, сред които ще отбележим монографиите „Религията в контекста на културно-цивилизационния диалог” (2010); „Междуконфесионалните отношения в поликонфесионалната Украйна” (2011) и „Религиозните процеси в перспективата на тяхното проявление” (2012). Безспорно достойние на украинските изследователи се явява и тяхната публикувана в няколко книги работа „Украйна религиозната”, „Състоянието на религиозния живот в Украйна” и „Прогнози на религиозния живот в Украйна”.

В 2015 г. отделите на ОР пристъпиха към изследването на нови планови научни теми, а именно: „Религиозният феномен в измененията на неговите съставляващи и перспективите на десакрализацията” и „Трансформацията на социалните функции на религията и тяхната корекция в условията на съвременна Украйна”.

Академичното Отделение по религиознание има постоянни творчески връзки с държавните органи, занимаващи се в Украйна с въпросите на религиозния живот. С департамента по делата на религията и националностите се издават съвместни сборници по проблемите на свободата на религията (например, издаден е сборник на международни и украински правови документи по въпросите на държавно-църковните и междуконфесионалните отношения за Върховния Съвет на Украйна), осъществява се повсеместно сътрудничество с Министерството на юстицията, Държавния комитет по религия, учените от Отделението консултират журналистите по различните въпроси на религиозния живот на страната, изказват се по радиото и телевизията.

Най-значимо извънпланово достижение на Отделението се явява подготовката и публикацията на десеттомната „История на религията в Украйна”, всеки том от която средно има по около 60 печатни коли. Така 7-мият том „Религиозните малцинства в Украйна” описва 50 религиозни конфесии и има около 600 страници, 8-мият том „Новите религии на Украйна” има около 830 стр. и включва описанието на 56 конфесии. Том 9-ти „Религията и Църквата в историята на украинската диаспора” описва конфесионалния живот на украинската диаспора в 22 страни и е от 924 стр.

Сътрудничейки си с Международната академия за свобода на религията и вероизповеданията (САЩ), ОР от 1996 до 2015 г. проведе повече от 20 международни конференции по проблема за свободата на религията с участие в тяхната работа на голямо число известни задгранични учени и практики и на основата на материалите от тези конференции издаде около 18 броя на ежегодника „Религиозна свобода”. Повече от 20 конференции по въпросите на историята на религиите бяха проведени от Отделението и на базата на Львовския Музей на историята на религиите на Украйна, а също така са публикувани техните материали.

В серията „Богословската мисъл на украинската диаспора” от Отделението вече са издадени книгите с избрани трудове на Иван Музички, Стас Ярмуся, Владимир Олексюк, Иван Шивцив, Иван Ортински. Подготвени са за издаване и избраните трудове на Ю. Мулик-Луцик от Канада „Религия. Философия. История”.

Абсолютно удивителен (и, по-скоро, присъщ в съвременното научно съобщество само на украинските изследователи) се явява този факт, че огромният масив от работа сътрудниците на Отделението, възглавявано от А.Н.Колодний, често вършат практически на „гол ентузиазъм”. Така например в настоящето време от Отделението се подготвя за печат двутомната „Украинска Религиоведческа Енциклопедия”, в основата на която са легнали материалите на „Религиоведчески речник”, поместен в сайта <http://ure-online.info/>. Издаването на първия том на Енциклопедията се предполага да стане в 2016 г., но и в този случай всичко зависи от финансирането, което, за съжаление, в последно време предвид на всички известните събития постоянно се съкращава.

Освен участия в подготовката и написването на разделите на плановите изследвания сътрудниците на Отделението и неговите кандидат-докторанти също така пишат и

извънпланови индивидуални монографии. От 2006 до 2015 г. в Отделението бяха издадени повече от двайсет монографии, сред които най-известни са книгите на А.Саган „Вселенското православие: същност, история, съвременно състояние“ (2008), на А.Аристова „Религиозният конфликт: природа, форми, пътища за урегулиране“ (2007), на А.Колодний „Историософия на религията“ (2013) и „Религиозното днес на Украйна“ (2009), на О. Недавни „Християнските фактори в контекста на културния и граждански избор на Украйна“ (2008), на П.Павленко „Етническото и универсалното в ранното християнство“ (2009), на Л.Филипович „Експартиза на политическите и религиозните съобщности“ (2013), на В.Шевченко „Духовната Украйна: събития, личности, явления“ (2008), на П. Яроцки „Религиознание: съвременните религиозни проблеми в света и в Украйна“ (2013), на В.Климов „Скептицизмът и инакомислието като интелектуално постъпка: религиоведчески аспект“ и т.н.

Световно признание в научния свят получи и монументалната работа на Отделението „Академическо религиознание“ (2000), мултимедийно издание 2007 г. Значителен принос в украинското религиознание стана и „Религиоведческият речник“ (1996). Освен ежегодника „Религиозна свобода“, Отделението по религиознание редовно издава и тримесечното издание „Украинско религиоведение“ (с 76 броя на това периодическо издание можете да се запознаете на сайта <http://uars.info/>). От 2000 до 2012 г. от нас, съвместно с Украинската асоциация на религиоведите (УАР) беше издаван и ежемесечника „Религиозна панорама“ (излязоха повече от 130 броя на изданието). Списанието „Религиозна панорама“ редовно информираше читателите, учените-религиоведи и свещенослужителите за конфесионалния религиозен живот в Украйна и в света.

За 25-те години на своето съществуване от Отделението по религиознание, от сътрудниците на неговите отдели, от аспирантите и докторантите бяха издадени повече от 200-разнотемни монографии и сборници с научни работи, около 200 броя на различните периодически издания, публикувани бяха повече от хиляда статии, тезиси, статии-справки в различните сборници, списания и вестници, енциклопедии и речници, в интернет-изданията.

В настояще време сътрудниците на Отделението работят и над извънплановите проекти „История на богословската мисъл на Украйна“. Издадена е в две книги „История на религиоведческата мисъл на Украйна“ (2010-2011). Подготвя се за печат и „Атлас на религиозния живот на Украйна“.

Едно от най-важните достижения в работата на Отделението по религиознание в последните десет години се явява и постоянно увеличаващото се присъствие на украинската религиоведческа наука в международното научно пространство, неговото организационно присъствие в световните религиоведчески съобщества. Днес Отделението по религиознание го знаят, за него пишат и говорят. Днес ние сътрудничим с пет различни международни религиоведчески асоциации и с Парламента на религиите на света; на базата на Отделението е създаден Координационен Съвет по религиоведение на страните от Източна и Централна

Европа (координатор – проф. Л.Филипович); развиваме научни контакти и осъществяваме съвместни проекти с Института по религиознание на Ягелонския университет (Полша), с Международния център по право и религиознание на Бригамиянския университет (САЩ) и т.н. Професорите Еленский и Л.Филипович изнасяха доклади на заседанията на комисиите на ОБСЕ, група сътрудници на ОР бяха приети в Европейската правозащитна организация „Права на човека без граници“ на Съвета на Европа в Брюксел, в кметството на столицата на Италия съвместно с ръководителя на Синода на епископите на Римо-Католическата Църква архиепископ Николай Етерович беше проведена конференцията „Украйна-Ватикан“, 12 сътрудници на ОР осъществиха научно-експедиционно пътуване в Полша, Чешката Република, Германия, Австрия, Италия/Ватикан за изучаване на религиозния живот в тези страни и провеждането на научни конференции. Учените от Отделението посещаваха задграничните центрове на украинските православни в САЩ, религиозните центрове на гръко-католиците, мормоните, бахайците, сайентолозите, сикхите, рунвирите и т.н.

В периода на Революцията на достойнството (ноември 2013 – февруари 2014 г.) сътрудниците на Отделението бяха на Майдана. Те бяха в редиците на активните борци с режим на Янукович, с антиукраинската идеология на Църквата на Московския Патриархат. Световно признание получи и издадената в 2014 г. и преиздадена под редакцията на сътрудниците на ОР Л.Филипович, О.Горкуши и В.Титаренко в 2015 г. в голям формат книга „Майданът и Църквата: хроника на събитията и експертни оценки“. Нейна презентация се състоя в САЩ, Германия, Полша, Армения.

При Отделението по религиознание успешно работи и Координационен Съвет по написване на религиозноведчески дисертационни работи (ръководител – проф. П.Яроцкий). Консолидирайки научно-изследователската работа на религиоведите в страната, Отделението проведе специализация на 18 областни центрове на Украинската Асоциация на религиоведите по синхронизиране на тематиката на изследване на определени религиоведчески проблеми, осъществи провеждане на тематични научни конференции с издаване на сборници на техните материали.

ОР има договори за творческо сътрудничество с Центъра за компаративни религиоведчески изследвания на Одеския университет, с Донецкия център за религиознание и духовни практики, с Полтавския педагогически университет и с института по менаджмент, с резервата „Древния Галич“ и с Института по религиознание на Лвовския Музей по история на религията, с Волинската православна духовна академия и т.н. На базата на Отделението се пишат докторски и кандидатски дисертации от университетски преподаватели. По този начин от 64 сегашни доктори по религиоведчески специалности 32 са били докторанти на ОР.

Отделна страница на работата на ОР е организацията и провеждането заедно с Украинската Асоциация по религиоведение и нейните 18 областни центрове на научни конференции. Например само през 2006-2015 г. сътрудниците на Отделението са участвали в работата на 250 научни конференции на територията на Украйна и в чужбина. За целия период на своята работа ОР е било организатор или съорганизатор на 86 научни конференции, от които 32 са имали статуса на международни. Сред тях са цикловите конференции „Религиозната свобода“ (повече от 18 срещи), „Украйна-Ватикан“ (6), „История на религията на Украйна“ (25), „Авраамическите религии на Украйна“ (4), „Ричинските четения“ (8), „История на религията в Украйна и Полша“ (5) и т.н.

Освен четения на ред религиоведчески спецкурсове в областта на религиоведческата специализация на висшите учебни заведения на Украйна, които не могат да обезпечат научния процес в тази сфера със свои преподаватели (17 вуза – 35 спецкурса), сътрудниците на ОР подготвиха и издадоха 6 свои авторски учебници по религиознание, ред учебно-методически пособия. Разработеният от ОР учебен план по религиоведческата специализация използват много украински вузове при откриването при себе си на факултети или отделения по религиознание. Научните успехи на Отделението помагат за съдържателното формиране на вузовските религиоведчески дисциплини. По наша инициатива в учебните планове на специализациите се появиха „Дисциплинарно религиознание“, „Историософия на религията“, „Практическо религиознание“, „Конфесиология на религията“, „Религиозна панорама“ и др. Отделението подготви за вузовете на Украйна около 25 доктори и 50 кандидати на науките. За последните 10 години на заседанията на Специализирания съвет по защита на дисертациите при нашето Отделение са защитени повече от 120 религиоведчески работи.

ОР активно се занимава и с Малката Академия на науките. Благодарение на Отделението там беше създадена и резултатно работи религиоведческа секция с ръководител проф. Л. Филипович.

ОР има своя уникална Библиотека на религиоведа. Тя се намира в офиса на УАР. От библиотеката могат да се ползват кандидатите за научни степени, преподавателите по религиоведчески дисциплини. Тя постоянно се попълва не само с религиоведска, но и с богословска литература. Библиотеката получава около 40 религиозни периодически издания, в това число и от чужбина.

Толерантността на миждуконфесионалните отношения в Украйна и спазването на принципа за свобода на вероизповеданията спомагат за творческото сътрудничество на Отделението с повече от 30 управления на различни конфесии. В Отделението редовно се организират срещи с техните ръководители, по тяхна молба се подготвят различни експертни материали, четат се спецкурсове по отделните религиоведчески дисциплини или просто лекции в духовните учебни заведения. По време на пътуванията си в областните центрове на страната от сътрудниците на ОР се провеждат срещи-събрания с областните ръководители на действащите там конфесии. На правата на асоцииран член ОР влиза и в Украинското Библейско Общество.

Днес можем с пълно основание да кажем, че създаването през 1991 г. от Президиума на НАН на Украйна на академическа религиоведческа институция изигра положителна роля в развитието на украинската хуманитаристика и по съществен начин повлия на религиозния живот в страната. Именно благодарение на ОР се удаде да се съхрани и утвърди в Украйна религиознанието като отделна област на хуманитарното знание, да се постигне включване на предмета „Религиознание“ в списъка на задължителните учебни дисциплини във висшите учебни заведения. ОР съвместно с Държавния Комитет на Украйна по работите на религията и националностите със своеобразието на своите мероприятия спомогнаха за утвърждаването в страната на толерантност в миждуконфесионалните отношения, за въвличането на религиозната активност на гражданите и в процесите на социалната жизнедейност, а в крайна сметка и в създаването на Всеукраинския миждуконфесионален Съвет на Църквите и религиозните организации на Украйна. Религиовете станаха търсени специалисти в държавните органи, конфесиите, СМИ, в учебните и правозащитните институции.

В настояще време Отделението по религиознание на Института по философия „Г.С. Сковорода“ на Националната Академия на науките на Украйна е висококвалифициран научен колектив, сплотен от единната идея за възраждане на страната и от единни цели. Подобна академическа институция и такава резултативност на работата на учените-религиоведи няма практически нито една страна, в частност, на постсъветското пространство. Благодарение на творческата енергия, настойчивостта и умелата организационна работа на неговия научен

ръководител, професор Анатолий Николаевич Колодний, самоотвержената и плодотворна дейност на неговите сътрудници, Отделението успешно потвърждава големите възможности на неговите академически колективи в достигането на необичайно значими научни резултати, в координацията и кооперацията на изследователската работа, в творческото сътрудничество с отечествените и чуждите религиоведи, държавните и конфесионални институции, обединяването на опита на старшите поколения на учените и ентузиазма на творческата младеж.

Редакцията на списание ИДЕИ. ФИЛОСОФСКО СПИСАНИЕ” се присъединява към поздравленията на всички останали организации за юбилея на Отделението по религиозна и искрено желае на всички негови сътрудници крепко здраве и нови творчески успехи в тяхната благородна научна и духовна дейност.